

מטעמי תורת זילים

פרשת נצבים – כוחה של מצות התשובה

נאמר בתורה "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נפלאות הוא ממך ולא רחוקה הוא: לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אותה ונעשה: ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אותה ונעשה: כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשות" (דברים ל, יא-יד), "המצוה הזאת – זוהי מצות התשובה" (רמב"ן דברים ל, יא) **שנבראה לפני בריאת העולם** (עפ"י זוהר חדש: רות דף קג ע"ב ד"ה תנין, פרקי דרבי אליעזר: פרק א) ועל ידה ניתן כוח להשפיע רחמים, לסלוח על העוונות ולכפר עליהם. מצוה זו מצויה בכל שעה ושעה לפני האדם, ועל ידה האדם נטהר מעוונותיו (זוהר פרשת אחרי מות דף סט בסוף ע"ב ד"ה ובכל שעתא ושעתא) ויכול לתקן את מה שהרס במעשיו הרעים (פירוש המהר"י"ל פרקי דרבי אליעזר: פרק ג ד"ה ולא היה עומד) ולקרוע את כל שטרי חובותיו (עפ"י ירקונאטי פרשת נשא ד"ה יוסף הזוהר בזאת).

יש להתבונן, מהי כוחה של מצות התשובה? הכוללת בתוכה חלקי וידוי וחרטה, אשר מסוגלת לכפר על החטאים והעוונות של עם ישראל!

אדם הראשון עשה תשובה גדולה על מעשיו לאחר שגורש מגן עדן

מיד לאחר שאדם הראשון אכל מעץ הדעת וגורש מגן עדן בערב שבת, הוא הלך להר המוריה הסמוך לשער גן עדן וישב שם (פרקי דרבי אליעזר: פרק ט). וכשראה במוצאי אותה השבת שֶׁחָשַׁף הָעוֹלָם עִם שְׁקִיעַת הַחַמָּה (נמי עבודה זרה דף ח ע"א) (אגניזת 'האור הגנוז' (בראשית רבה יב, ו ע"י"ש), הוא חשב שהעולם חוזר לתוהו ובוהו כעונש על מעשיו, והיה בוכה ביחד עם חוה אשתו כל אותו הלילה, עד שראה שהאיר היום והבין שמנהגו של עולם הוא. אז אדם הראשון הקריב קרבן לפני ה' יתברך (נמי עבודה זרה דף ח ע"א) והתוודה על עוונותיו בפיו (ספר הקנה' פרק עניין יראת ה'), והוסיף לבקש על מה שגזר עליו ה' יתברך באכילת עץ הדעת "כי ביום אֶכְלֶךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת" (בראשית ב, יז) שיהיה זה לפי יומו של הקב"ה שהוא אלף שנה, בכדי שיוכל לעשות את מצות התשובה' (עפ"י ילקוט חדש: אדם הראשון והזדורות עד נח את לא) אשר הקדימה ה' יתברך לבריאת העולם, ושעל ידה יש קיום לעולם (עפ"י צוהר המור: לר' אברהם סבע פרשת נצבים פרק ל, יא ד"ה לפי שהתשובה היא דבר).

אדם הראשון האריך בתפילתו לפני ה' יתברך ואמר "כי לא יצדק לפניך כל חי, ומה כוח להעז פני נגדך אין לי פה להשיב לדבר ולא עין לישא, כי חטאתי והרשעתי ובעוונתי נגרשתי היום והנני בוקע ופולח בארץ לעבוד את אשר ממנה לקחתי וכו' עברתי על דבריך נטלתי חכמתי ממני ואני בער ולא אדע וכסיל לא הבין מה יהיה וכו' ועתה אל-א רחום וחנון שוב ברחמיך הרבים על ראשי יצירתך ועל רוח שנפחת ועל נפש שנתת וכו' תעלה תפילתי לפני כסא כבודך ותגיע שועתי ולפני כסא רחמיך ותחונני וכו'" (ספר ירושאל המלאך: בפרק יז תפילת אדם הראשון וע"י"ש). ואז ביום ראשון שאחרי אותה השבת, הוא נכנס עד צווארו לתוך 'מי הגיחון' העליון שהם 'מי השילוח' בירושלים, ונשאר שם כשהוא בתענית במשך ארבעים ותשע ימים עד שנעשו בגופו חורים כמו בַּבְּרָה. והיה מתפלל לקב"ה שיעביר את חטאתו ויקבל תשובתו (פרקי דרבי אליעזר: פרק ט). ועליו נאמר "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא רק לשֶׁטֶף מִיָּם רַבִּים אֶלְיוֹ לֹא יִגְיעוּ" – אלו 'מי הגיחון' שעמד והתפלל בתוכם לפני ה' יתברך (ביאור הרד"ל על פרקי דרבי אליעזר: פרק ט).

אדם הראשון המשיך לשבת בתשובה חמורה במשך מאה שלושים שנה שבהם גם פרש מאשתו, וכל אותו זמן שם על עצמו גזרות של תאנים (נמי עירובין דף יח ע"ב) וקיבל על עצמו ייסורים (מדרש תלפיות: לר' אליהו הכהן ענף אדם הראשון ד"ה יוסף הפליאה אדם הראשון) כי היה חסיד גדול (נמי עירובין דף יח ע"ב בשם ר' מאיר). אחרי כן המשיך לשבת בתענית גם כל ימיו שהם בסך הכל תשע מאות ושלושים שנה, וכפי שנרמז בתיבה 'תענית' שהיא גמטריא תשע מאות ושלושים (מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו פרק א, ובכל הימים האלו היה עושה תשובה ויודוים ותחינות. בכל יום היה אומר "אנא ה' חטאתי עויתי!" ובכל שעה היה מוסיף ואומר "ריבון כל העולמים העבר חטאתי מעלי וקבל תפילתי ותשובתי!" (מדרש תלפיות: לר' אליהו הכהן ענף אדם הראשון ד"ה יוסף הפליאה אדם הראשון מספר פליאה). וה' יתברך שמע לתשובתו של אדם הראשון ודחה את מותו, ובמקום שימות ביום בו אכל מן העץ כפי שאמר לו "כי ביום אֶכְלֶךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת" (בראשית ב, יז), הרי שמותו בא לו רק אחרי תשע מאות ושלושים שנה (זוהר בראי ד"ה לר' ברכיה ברך תלמיד המגלה עמוקות: פרק יב' תפילה' ד"ה וכהאי גוונא. וראה 'בראשית רבה' יב, א), ועד אז ה' העביר מעליו את חטאתו וקיבל את תשובתו (עפ"י פרקי דרבי אליעזר: פרק ט).

במעשה עבירה נברא מלאך משחית ועל ידי התשובה הוא מתבטל

בכל עבירה שאדם עושה נברא מלאך משחית אחד, כפי שאמר רבותינו "העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד" (ראה פרקי אבות ד, יא) (רבינו עובדיה מברסגורא: פרקי אבות ד, יא). ואחר כך המלאך הזה עולה (זוהר פרשת קדושים דף פג ע"ב רעיא מהימנא ד"ה עבר על) יחד עם כל שאר המלאכים שנבראו בעבירותיו (ותומר דבורה: להרמ"ק פרק ראשון מידת יושא עון, 'שליה הקדושי' תורה שבתכב פרשת עקב ד"ה ואת חטאתכם, 'קב הישר' פרק יד ד"ה נחזור) לפני הקב"ה, והם מספרים מי האדם שברא אותם ונמצאים לפניו יתברך על מנת שיראה אותם ובעבורם יפגע באדם שחטא שנאמר "וַיִּנְאָץ מִפְּעֶס בְּנֵי וּבְנֵיתֵי" (דברים לב, טז), "וַיִּנְאָ ה' – שרואה ה' את "בְּנֵי וּבְנֵיתֵי" הם המלאכים שנוצרו מהעבירות אשר נראים ועומדים לפניו, לכן "וַיִּנְאָץ" (זוהר פרשת קדושים דף פג ע"ב רעיא מהימנא ד"ה עבר על). ומלאכים אלו עומדים משטינים ומקטרגים על האדם (נמן אבות לר' מאיר בביקאם פרק ב' על המשנה 'הלל אומר אל תפרוש מהצבור ד"ה ונלע"ד ישכנת התנא הוא בשם האר"י, 'דרך חכמה' למהר"י"ל פרחוביצר נתיב א דרוש התשובה דף ז ע"ב טור ב ד"ה והנה מיש ר"י"ל) בפני בית דין של מעלה (דרך חכמה' למהר"י"ל פרחוביצר נתיב א דרוש התשובה דף ז ע"ב טור ב ד"ה והנה מיש ר"י"ל).

כאשר אדם שב בתשובה ה' מעביר מלפניו את המלאכים המשחיתים שברא ושקטרגים עליו (זוהר פרשת קדושים דף פג ע"ב רעיא מהימנא ד"ה תב בתשובה, 'ארץ חיים' על התהלים מזמור ו, ט, 'דבש לפי מערכת ב ערך בריאה ד"ה ואפשר עוד). כך היה עם דוד המלך שהתוודה תכף על מעשה בת שבע "וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל נְתָן חֲטָאתִי לַה' (שמואל ב' יב, יג) (בני ישכר' למהר"צ' מדינת מאמרי חודש תשרי מאמר ד' דרוש ח' ד"ה והנה מצינו בזה) ומיד ענה לו הנביא "וַיֹּאמֶר נְתָן אֶל דָּוִד גַּם ה' הֶעֱבִיר חֲטָאתְךָ לֹא תָמוּת" (שמואל ב' יב, יג) (זוהר פרשת קדושים דף פג ע"ב רעיא מהימנא ד"ה תב בתשובה, 'ארץ חיים' על התהלים מזמור ו, ט, 'דבש לפי מערכת ב ערך בריאה ד"ה ואפשר עוד), כלומר שה' העביר מלפניו את מלאך המשחית וסילקו, על מנת להטיב לדוד המלך. וזה גם מה שנאמר על ידי משה רבינו בתפילתו לה' על עם ישראל "אֶל תִּפְן אֶל קִשֵׁי הָעַם הַזֶּה וְאֶל רָשָׁעוֹ וְאֶל חֲטָאתוֹ" (דברים ט, כז) (זוהר פרשת קדושים דף פג ע"ב רעיא מהימנא ד"ה תב בתשובה). וכך היה עם אדם הראשון אחרי שהיה בנהר גיחון במשך שבע שבועות, הוא ביקש 'ריבונו של עולם העבר נא חטאתי מעלי!' ואז הקב"ה פשט את יד ימינו והעביר 'חטאתי' מעליו וקיבל את תשובתו שנאמר "וַיֹּאמֶר נְשָׂאתָ עֹן חֲטָאתִי סֶלָה" (תהלים לב, ה) (דעת חכמה: לר' יהודה לייב פרחוביצר שער התשובה פרק שש"י ד"ה מאחר שקיים שני).

עיקר התשובה הוא הוידוי והחרטה (מגן אבות' לר' מאיר ביקיאים פרק ב על המשנה 'הלל אומר אל תפרוש מהציבור' ד"ה 'והנה עיקר התשובה' בשם האר"י ז"ל, 'אשל אברהם' על טעמי המצוות לר' אברהם טוביאינה מצוה י"ד ד"ה ע"ד אר"י) **הגמורה, שנעשים מעומק הלב באמת ובתמים על כל פרט חטא עוון ופשע אשר חטא והכעיס האדם את בוראו.** וכן עזיבת העוונות אשר בידו וקבלה שלא לשוב עוד לזה בשום אופן שבעולם, אפילו יגיע הדבר עד נפשו (בני יששכר' מאמרי חודש תשרי מאמר ד' דרוש ו' ד"ה ולפי זה זהו מה). **ובוידוי לבדו כבר 'מתבערים' המקטרגים והחיצונים שנבראו מהעוונות של האדם באופן שלא מקטרגים עליו** (מגן אבות' לר' מאיר ביקיאים פרק ב על המשנה 'הלל אומר אל תפרוש מהציבור' ד"ה 'והנה עיקר התשובה' בשם האר"י ז"ל, 'אשל אברהם' על טעמי המצוות לר' אברהם טוביאינה מצוה י"ד ד"ה ע"ד אר"י). **וביטול המלאך המשחית על ידי חזרה בתשובה שלימה של בעל העבירה מפריעה למלאכים המשחיתים שאינם רוצים להתבטל ומבקשים להישאר בעולם כשהם בכוחם ומציאותם.** ואף על פי כן ה' בחסדיו המרובים מבטלים ולא מתקבלת טענתם, כדי שלא יציקו ויקטרגו יותר לאדם ששב בתשובה (מדבר קדמות' להחיד"א מערכת ת' אות לד).

אמנם כדי לבטל את המלאכים הרעים המקטרגים מכל וכל, צריך 'תשובת המשקל' על ידי שהאדם יקבל על עצמו ייסורים, תעניות וסיגופים (מגן אבות' לר' מאיר ביקיאים פרק ב על המשנה 'הלל אומר אל תפרוש מהציבור' ד"ה ונלע"ד 'שכונת התנא הוא' בשם האר"י), **כפי מה שהיה ראוי לו להצטער בגיהנום על מעשיו** (מגן אבות' פרק ד על המשנה י"ד אליעזר אומר העושה מצוה אחת קנה לו פרקליט אחד' ד"ה ונלע"ד שהנה). **לכן אמרו רבותינו "תשובה ומעשים טובים כתרס בפני הפורענות"** (ראה פרקי אבות ד, יא), **כלומר שהתשובה מגינה בפני הפורענות שהוא 'המקטרג' כי מסלקו מעליו והוא כבר לא מקטרג, אבל אחר כך צריך האדם לקבל על עצמו ייסורים על מנת לבטלו מכל וכל. לכן אחרי שדוד המלך עשה תשובה הוא קיבל על עצמו** (מגן אבות' לר' מאיר ביקיאים פרק ד על המשנה י"ד אליעזר אומר העושה מצוה אחת קנה לו פרקליט אחד' ד"ה ונלע"ד שהנה אמרו בזה) **תעניות** (בני יששכר' מאמרי חודש תשרי מאמר ד' דרוש ח' ד"ה והנה מצוינו בדרך) **וייסורים עד שבכל יום היו מחליפים מתחתיו שבע כריות מרוב הדם שהיה זב ממנו** (מגן אבות' לר' מאיר ביקיאים פרק ד על המשנה י"ד אליעזר אומר העושה מצוה אחת קנה לו פרקליט אחד' ד"ה ונלע"ד שהנה אמרו בזה). **ועל ידי כן נמחה לו לגמרי המקטרג שנברא בחטא בת שבע ולא נשאר ממנו שום רושם כלל** (בני יששכר' מאמרי חודש תשרי מאמר ד' דרוש ח' ד"ה והנה מצוינו בדרך) (להרחבה על מעשה בת שבע ראה מאמרינו לפרשת נשא – 'מעשה דוד המלך ובת שבע').

והנה רבותינו הגידו ברוח קודשם כמה סיגופים יסגף האדם את עצמו לכל חטא ועוון כדי ללכות את זוהמת המקטרג שנעשה על ידי העוון ועל מנת להעבירו מן העולם ולבטלו. ולכן הסיגופים נצרכים הגם שמצות עשה של התשובה מן התורה היא רק לשוב אל ה' יתברך ולהתוודות לפניו מעומק הלב על כל חטא ועוון ולהתחרט מאוד באמת על העבר, לעזוב העוונות ולקבל לעתיד. **אך כאשר האדם הוא חלש ואינו יכול לסבול סיגופים, כמו בזרות הללו אשר תש כוחם של ישראל ממוֹבְד הגלות והייסורים, אז די לו לקיים מצות עשה דאורייתא לשוב בתשובה, וה' יתברך יקבל תשובתו כי יודע שאין בו כוח לסבול הסיגופים.** וזה מה שאמר הנביא "שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֶלְקֵינוּ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֶוְנֶךָ: קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה'" (חושע' יד, ב – ג), כלומר "שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֶלְקֵינוּ" אף שאין אתה מקבל עליך סיגופים "כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֶוְנֶךָ" כלומר נחלשת מהעוונות ומאורך הגלות, לכן די לך לשוב בתשובה כפי שנאמר "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה'", **והוא יתברך שמו יקבלך בתשובה שלימה** (בני יששכר' מאמרי חודש תשרי מאמר ד' סוף דרוש ח' ד"ה 'ועל פי הדברים האלה') **וימחה את המקטרג על ידי עשיית וידוי ה"דְבָרִים"** (בני יששכר' מאמרי חודש תשרי מאמר ד' סוף דרוש ח' ד"ה 'ועל פי הדברים האלה'). ובענין זה כתב בפי' צדיק' לר' צדוק הכהן מלובלין פרשת וילך שבת שובה אות י' ד"ה 'והנה עיקר התשובה' (ע"ש).

הקב"ה חותר חתירה מתחת כיסא הכבוד לקבל את תשובת האדם

והנה כאשר שב האדם בתשובה, המלאכים הנמצאים בשמים מקטרגים עליו ולא מסכימים לקבל את תשובתו. **לכן הקב"ה חותר חתירה מיוחדת מתחת לכיסא הכבוד על מנת לקבל אותו** (תפארת יהונתן' לר' יהונתן אייבשיץ פרשת משפטים ד"ה לא תבשל, 'שפתי כהן על התורה' פרשת כי תצא ד"ה לא תסגור). **והחתירה היא מעין 'דלת מיוחדת' מתחת לכיסא הכבוד** (סודי רוזא' הלכות הכיסא ד"ה והכסא מן) **במקום שאין המלאכים יכולים לשלוט בו** (עפ"י 'רות רבה' פרשה ה אות ו ד"ה אמר רבי לוי) **ומשם מתקבלת תפילתו** (סודי רוזא' הלכות הכיסא ד"ה והכסא מן) **ודבר זה נרמז בצורת האות ה' שבה נברא העולם הזה, כי יש לאות ה' פתח גדול למטה לחוטאים שנופלים לגיהנום ויש לה פתח קטן למעלה בצד לאותם אלו שעושים תשובה על מעשיהם** (ראה גמי' מנחות דף כט ע"ב בשם ר' יהודה בר אבא). **וְפָתַח הַתְּשׁוּבָה קֶטָן כִּי מוֹעֵטִים הֵם הַעוֹשִׂים תְּשׁוּבָה בִּיחֹס לְחוֹטָאִים** (מגלה עמוקות' פרשת קרח דרוש ב אות ז ד"ה או יאמר לפי). **וזה כוחה של 'מצות התשובה' לעלות אף מעל לכל המקטרגים הרוחניים** (עפ"י 'רקנאטי' על התורה פרשת נשא ד"ה יספר הוזהר בואת').

כך היה עם מנשה מלך יהודה שחטא והחטיא את הרבים ועשה את כל התועבות הרעות שבעולם, עבד עבודה זרה והכעיס את ה' יתברך (ראה מלכים ב' כא, א – ג). וכאשר לקחו אותו לבבל וייסרו אותו שם בייסורים נוראים החליט בסוף לקרוא לקב"ה שיציל אותו. **מלאכי השרת ששמעו את תפילתו ובקשתו, סתמו את כל 'החלונות' של מעלה על מנת שתפילתו לא תתקבל ולא תעלה, ואמרו 'ריבוננו של עולם, אדם שהעמיד צלם בהיכל אתה מקבלו בתשובה?!' אך הקב"ה החפץ בתשובתם של ישראל חתר חתירה מתחת לכיסא הכבוד ודרך שם קיבל את תפילתו** (גמי' ירושלמי סנהדרין דף נ"א ע"ב פרק י הלכה ב, 'רות רבה' פרשה ה אות ו ד"ה אמר רבי לוי, 'שליה קדושי' שער האותיות הלכות ביאה ד"ה וכבר ידוע שבני עלי). **כפי שנאמר "וַיַּעֲתֶר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיִּשְׁיֹבֵהוּ וַיְרוּשְׁלֵם לְמַלְכוּתוֹ וַיֵּדַע מִנְּשָׂה כִּי ה' הוּא הַאֱלֹהִים"** (דברי הימים ב' לג, יט) ('רות רבה' פרשה ה אות ו ד"ה אמר רבי לוי).

מצות הוידוי יוצרת מלאכים שמעלים את האדם עד כיסא הכבוד

על ידי כל מצוה שאדם עושה נברא מלאך אחד (פרקי אבות ד, יא, 'שערי קדושה' לר' חיים ויטאל חלק ג שער ז ד"ה תנה הדרך המובחר). **וכל המלאכים שנבראו מהמצוות שומרים את האדם שברא אותם מכל נזק ומלמדים עליו זכות שנאמר "כִּי מִלְאָקִיו יִצְוָה לָךְ לְשִׁמְרָךְ בְּכָל דְרָכֶיךָ"** (תהלים צא, יא) ('קב הישר' פרק יד ד"ה נחזור לענין). **מלאכים אלו עולים לפני הקב"ה לספר על ידי מי הם נבראו, וה' שם אותם לפניו על מנת להטיב עם האדם בעולם הזה** (זוהר פרשת קדושים דף פ"ג ע"ב רע"ב מהמנא ד"ה אלא כמה). **ואחרי מותו של האדם המלאכים האלו מובילים אותו לגן עדן** (עפ"י 'קב הישר' פרק יד סוף ד"ה נחזור). **וזה הסוד של המלאכים הנקראים 'מגידים' הנוֹצְרִים מכוח מצוה שמקיים אותה האדם תמיד בכוונה כהלכתה עד שמתגלה אל האדם המלאך שהוא שנוצר על ידה** (שערי קדושה' לר' חיים ויטאל חלק ג שער ז ד"ה תנה הדרך המובחר) **וכפי שאמר המלאך המגיד לר' יוסף קארו על שהיה גורס הרבה משניות "אני אני המשנה המדברת בפיך המתקשטת בעדי עדיים וקישורי המשניות שאתה גורס תמיד"** (ספר 'מגיד מישרים' לר' יוסף קארו פרשת יתרו ליל כט בשבט סוף ד"ה 'אכלתי ושתיתי').

בריאת המלאכים מהמצוות הם רק במצוות 'עשה', אך אם אדם מנע עצמו מעבירות 'לא תעשה' לא נברא מלאך שמלמד עליו זכות (ע"י הדעת טוב חלק שני לר' חיים ויטאל דף ע"ב ע"ב מאמרים 'מאמר לתשובה' ד"ה והענין כי נודע). **ויש אומרים שנבראים מלאכים מכל תרי"ג מצוות שבתורה הכוללות מצוות עשה ומצוות לא תעשה וכן משבע מצוות דרבנן, בתנאי שעשה אותן כתיקון. וכך מכל תרי"ג מצוות שהן מה שנצטוו ישראל על ידי משה רבינו בהר סיני ומדרבנן – נעשה לאדם כת"ב מלאכים הנבראים מכל אותן המצוות** (מעשה רוקח' לר' אלעזר רוקח על מסכת עקבין דף קכ"א ע"א טור ב ד"ה וידוע שמכל מצוה ומצוה). **ויצירת המלאך היא גם במצוות 'לא תעשה' כי הקב"ה מצרף בהן מחשבה למעשה והרי כאילו התקיימו, ומכוח זה נעשה גם מהן מלאך אחד** (ושב הכהן' לר' אברהם הכהן מלאסך דף כ"א ע"ב ד"ה 'וגם שמעתי מפי הגאון' בשם הגאון שרגא וייבוש). **וכבר אמרו רבותינו "העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד"** (ראה פרקי אבות ד, יא) **שהוא מלאך טוב הנוצר מהמצוה** (רבינו עובדיה מברטנורא' פרקי אבות ד, יא, וראה 'ע"י הדעת טוב' על התורה לר' חיים ויטאל סוף פרשת מטות ד"ה וע"ד).

ישנם מלאכים שנבראים ונוצרים מכוח ויזוי הדברים בפה שבעשיית מצות התשובה, והם מסייעים לאדם ועוזרים לו לעלות ולהגיע עד לכיסא הכבוד (ע"פ הדעת טוב חלק שני לר' חיים ויטאל מאמר לתשובה ד"ה והענין כי נודע, 'מצודת דוד' סוף מצוה עה). **אותם מלאכים מליצי יושר מודיעים למעלה כי האדם התוודה על חטאיו, וה' מתנחם בזה** (מצודת דוד' להרדב"ז סוף מצוה עה). וכך נאמר על ישראל כאשר נמכרו בידי פושן רשעתי ואחר כך נושעו על ידי עתניאל בן קנז "וַיִּזְעַקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה' וַיִּקַּם ה' מוֹשִׁיעַ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּשִׁיעֵם אֶת עֲתַנְיָאֵל בֶּן קִנְזִי אֲחֵי קְלָב הַקָּטָן מִמָּוֶן" (שופטים ג, טו), שהפסוק לא אמר כפי שלכאורה היה ראוי "ויקם להם ה' את עתניאל בן קנז להושיעם", וזה משום שהכוונה בתיבות "וַיִּזְעַקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה'" הוא שישראל שבו בתשובה לפניו יתברך, **ואז על ידי התשובה "ויקם ה' מושיע לבני ישראל ויושיעם" כלומר שהוקם להם בשמים מלאך מליץ טוב שהיה מבקש רחמים בעדם והושיעם ממידת הדין, ואילו התשובה בארץ היתה על ידי "עַתַּנְיָאֵל בֶּן קִנְזִי אֲחֵי קְלָב הַקָּטָן מִמָּוֶן"** (קהלת יעקב' לר' יעקב פרדו על ספר שופטים פרק ג דף לא ע"א טור א).

ועל מלאכים אלו נאמר "גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד" (ראה גמ' יומא דף פו ע"א), כי הכוונה בתיבה 'תשובה' היא למלאכים שנוצרו בעקבות מעשה התשובה, אשר מביאים את האדם עד כסא הכבוד (ע"פ הדעת טוב חלק שני לר' חיים ויטאל מאמר לתשובה ד"ה והענין כי נודע). **ודווקא 'בעלי תשובה' יכולים בכוח מצות התשובה להגיע עד כסא הכבוד, אך לא צדיקים גמורים שלא חטאו מעולם משום שלהם לא נבראים מלאכים ממצות 'התשובה' וממילא אין להם מי שיעלה אותם למעלה.** וזה מה שאמרו רבותינו "מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין" (ראה גמ' ברכות דף לד ע"ב), וכוונתם היא שעל אף שבבחינות רבות הצדיק שלא חטא מעולם עדיף על בעל תשובה, אך בעניין הגעה למקום כסא הכבוד בעלי התשובה עדיפים (ע"פ הדעת טוב חלק שני מאמר לתשובה ד"ה והענין כי נודע. ועיין בפרוש התפילה' למחבר ספר 'הרוקח' על ברכת 'השיבנו אבינו').

אדם ששב בתשובה ומתוודה סותם את פה המקטרגים למעלה

המקטרג עומד כל העת בשמים בכדי לספר את חטאי האדם ולתבוע עליהם דין ועונש (זוהר פרשת בא דף מא ע"א רע"א מהימנא ד"ה כוונת דא מאן), **ועל ידי שהאדם מתוודה מסלקים למעלה את המקטרג** (ידעת חכמה' לר' יהודה לייב פרחוביצר שער התשובה פרק שבעי ד"ה וסגולת הוודי הוא). **והטעם בזה, כי כאשר האדם מפרט את חטאיו** (זוהר פרשת בא דף מא ע"א רע"א מהימנא ד"ה כוונת דא מאן דאשתעי) **ומתוודה עליהם** (אור החמה' על זוהר פרשת בא דף מא ע"א ד"ה 'כוונת דא חובת' מהרמ"ק), **הרי דינו נמסר בידי הקב"ה** (זוהר פרשת פנחס דף רלא ע"א ד"ה ועל דא אצטריך, ידעת חכמה' שער התשובה פרק שבעי ד"ה וסגולת הוודי הוא, יזכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר ראשון פרק ג דף קלג ע"ב ד"ה וכשהוא מתודה) **והוא יתברך מרחם עליו על שקיבל דין שמים ושם את עצמו 'קרבן' לכפר כל פגם שגרם חלילה** (ידבק מאח' לר' אברהם חמוי מערכת ו אות ג ערך וידוי), **והיות ומקדימים את האדם הזה להיות נידון בפניו 'בית דין של מעלה' אז המקטרג כבר לא יכול להביא את דינו ולקטרג על העבירה שעבר** (זוהר פרשת בא דף מא ע"א רע"א מהימנא ד"ה כוונת דא מאן, 'באר מים חיים' פרשת וירא ד"ה ולזה אמר).

מטעם זה אם אדם חלילה נכשל באיזה עבירה צריך שהוא יתגבר על יצרו ומיד יתוודה, קודם שיהיה עליו קטרוג למעלה. כי אם השטן המקטרג יספיק לקטרג קודם שהוא יתוודה – אזי קטרוגו הרע כבר יעשה רושם למעלה. אך אם האדם יקדים ויתוודה על עבירתו, אז גם אם יבוא אחר כך השטן לקטרג הוא ייצא בפחי נפש. וזה נרמז בפסוק "דַּבְּרֵי עֹלֹת נִבְּרוּ מִנִּי פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּהַלְּכִים אֶתְּהַלְּכִים" (תהלים סה, ד), שאם "דַּבְּרֵי עֹלֹת" שהוא הוודי הנעשה בדברים בפה נאמרו כאשר "נִבְּרוּ מִנִּי" כלומר כשאני התגברתי על יצרי ועשיתי וידוי קודם הקטרוג, אזי אני יודע כי "פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּהַלְּכִים" ולא יועיל קטרוגו של המקטרג (חוזה דוד' לר' דוד חזן על התהלים מנומר סה ד"ה דברי ענות גברו מנו). לכן מי שמתוודה גורם שבתי הדין למעלה בדילים ממנו, והוא על דרך שאמרו רבותינו "המודה בקנס ואחר כך באו עדים – פטור" (ראה גמ' בבא קמא דף עה ע"א בשם רב) (ארבע תפיש' על התורה פרק ט כסא דוד דף כ ע"ב ד"ה יצא לנו שראינו). **וכל תשובה שעושה האדם מועילה לו, אפילו אם פשע עד אין מספר. וגם אם ביקש מחילה מה' יתברך כמה פעמים וחזר לסורו מחמת יצר הרע בכל פעם מחדש – אף על פי כן ה' הטוב יסלח לו ויקבלהו בתשובה** (יבני יששכר' מאמרי חודש תשרי מאמר ד דרוש יב אות לו ד"ה טובה ישראל).

וכן אדם מתוודה ומפרט את חטאיו גם קודם מותו, כי על ידי כך לא עולה המקטרג לפתוח את פיו כנגדו (יילקוט דוד' על התורה פרשת משפטים על הפסוק 'אשר ירשיעון אלקים'). ואם הוא לא יכול להתוודות קודם מותו אז יאמר לפחות "מיתתי תהא כפרה על כל עוונותי" (רמ"א על שו"ע יורה דעה סימן שלח, א). ואם גם זה לא יכול כי ניטל ממנו כוח הדיבור, אז יתוודה בהרהור הלב. ויועיל לו אם ישוב אל ה' מקירות ליבו (יזכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר א' פרק נח דף קמח ע"א ד"ה 'ומי' אם ירא') כמו שהועיל לבני קרח שלא היו יכולים לומר ויודי בפייהם בשעה שראו את ה'ש'אול' פתוחה תחתיהם ואש מתלהטת עליהם, ורק התוודו בלבם וקיבלם ה' יתברך (יזכר דוד' מאמר ראשון פרק נב דף קלג ע"א ד"ה וצאו וראו גדולת). **ומכל מקום יוריד דמעות בעת הוודי** (מעבר יבוק' בחלק 'אמרי נועם' פרק טו). **וגם טוב שהמתוודה בפיו לפני מותו יהיה נזהר לא להשיג שום שיחה בטילה אחרי הוודי אלא יעשה עצמו כאילו לא יכול לדבר.** ומה שמוכרח לדבר ידבר בנחת ויקדש את ראות עיניו ויעצום אותם כאילו הוא כבר מת ויימנע מכל חטא שיזדמן לו וישמור את מחשבתו נקיה, לבד מעסק התורה והמצוות שבהם (מדרש תלפיות' ע"פ וידוי ד"ה וכשהוא).

כל אדם שחוטא צריך להתוודות בפיו ולפרט את חטאיו אחד לאחד ולומר כך וכך עשיתי. וזה על אף שהקב"ה יודע את חטאיו והיה מספיק לו שהחוטא יתחרט בלבו ויסכים במחשבותיו לבלתי יחטא עוד. כי כשאדם חוטא אז המקטרג עולה ומלשין עליו בבית דין של מעלה ומבקש רעתו תמיד, עד אשר ייודע שנמחל ונגזר עליו רעה בבית דין של מעלה. וכשאדם מתוודה רק בלבו אז לא מלאך ולא שרף יודעים זאת אלא ה' לבדו, וכמו שאמר המלאך לאברהם אבינו אחרי שעמד בנסיון העקידה "עֲתָה יְדַעְתִּי כִּי יִרְאֵ אֱלֹקִים אֶתְּהַלְּכִים אֶתְּהַלְּכִים" (בראשית כב, יב), שאמר המלאך "מִמְּנֵי" כי ענין העקידה היה להודיע למלאכי עליון את יראת השמים שהיתה בלבו של אברהם אבינו שהרי הקב"ה בוחן כליות ולב לא היה צריך לזה. **וזה הטעם שה' יתברך ציוה לכל אדם שיתוודה בפיו כי אם כבר נגזר עליו עונש בעבור עונו ונשלח מלאך שהוא שליח בית דין של מעלה להוציא לפועל את עונשו – ישמע המלאך שהוא 'בעל תשובה' ולא יענישו** (יזכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר ראשון פרק נב דף קלא ע"ב ד"ה 'לעוררם להתוודות' בשם ר' מרדכי דאטו בספרו דרך אמונה כ"ז).

על ידי הוודי נשפע דין על האדם והמקטרג מקבל את חלקו ומסתלק לו

כאשר אדם עושה ויודי הוא משעבד את עצמו לבית הדין העליון. ואז הקב"ה על ידי בית הדין העליון גוזר על האדם כך וכך ייסורים להיפרע ממנו ולמרק אותו. והחיצונים אז שמחים על 'כוח הדין' שנשפע עליו לייסר אותו כדי רשעו (אור החמה' על זוהר פרשת פקודי דף רסב ע"ב ד"ה 'ומהוא צלותא' מהרמ"ק) **ואין לשטן פתחון פה יותר, שכבר נשפע הדין ונמסרה לו הגזירה איך ימחל העוונות לחוטא, על ידי שינקם ממנו כך וכך.** ואז השטן פורש משם (אור החמה' על זוהר פרשת בא דף מא ע"א ד"ה 'אי תב בתויבתא' מהרמ"ק) **ולא מקטרג יותר – אחרי שכבר קיבל את חלקו** (זוהר פרשת פקודי היכולת דקדושה דף רסב ע"ב ד"ה 'ואי לא אודי עליה' הרמ"א לו). **וגם הקב"ה בכבודו אומר למקטרג "מה לך עוד עמו?!"** (מעבר יבוק' שפתי צדק פרק ד) **שהרי הוא כבר הודה בעצמו בחטאו.** ואף אם האדם שכח כמה חטאים ולא פירט אותם בוודיו, לא ידאג בשבילם לפי שהם נמשכים אחרי אותם אלו שהתוודה עליהם, וכפרה אחת לכולם (ייסוד יוסף' לרבו של מחבר 'קב הישר' פרק כד ד"ה בהגיע לשמע' (להרחבה על ענין היסורים המכפרים את עוונות האדם ראה מאמרינו לפרשת תולדות – 'מעלת היסורים').

וצריך האדם המתוודה לכופף את יד ימינו כמו אגרוף ולהכות על הלב שבצד השמאלי, הכאה אחר הכאה בנחת בזמן שאומר את כל פירוט התיבות שבוודיו 'אשמנו, בגדנו, גזלנו, דברנו דופי ולשון הרע, העוינו, והרשענו, זדנו, חמסנו, טפלנו שקר ומרמה, יעצנו עצות רעות וכו' " (מתוך חלק הוודי שאחרי תפילת

העמידה) כך שעל כל תיבה מִכָּה הכאה אחת על ליבו. ויש לאדם לכוון כי עתה על ידי הווידי מתכפרים חטאיו בסוד "וְנִשָּׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם" (ויקרא טו, כא) כי על ידי שהקהל אומרים ווידי אז המקטרג לוקח את חלקו והולך ופורש ממקום הקדושה (שער הכוונות להארי"ל ז"ל דרושי תורת העמידה דרוש ה' ד"ה סוד אל מלך). ועל זה נאמר "אִם רָעַב שֶׁנֶּאֱדָף הֶאֱכִלְהוּ לָחֶם" (משלי כה, כא), כלומר אם "רָעַב שֶׁנֶּאֱדָף" החיצוני תאכיל אותו "לָחֶם" חוקו, שהוא הווידי שאדם מתוודה על כל עוונותיו (יאר החמה' לרי אברהם אולאי זקנו של החיד"א על זוהר פרשת פקודי דף רסב ע"ב ד"ה אם רעב שונאך מהרמ"ק). ואומר היחיד את הווידי בלשון רבים, כי הוא מתוודה גם על כל החטאים והעוונות בגלגוליו הקודמים (מנחת אהרן' הלכות על דרך הסוד לרי יעקב פרדו כלל טו אות א, מנחת אהרן לרי יעקב פרדו כלל יז דף קעו ע"א ד"ה יצא מן הכלל, ואשל אברהם' על טעמי המצוות שבתוך ספר עץ החיים ואשל אברהם' דף כ ע"ב סוף ד"ה ובה ויבן דברי המשורר).

והווידי הוא בסוד שעיר המשתלח ביום הכיפורים (זוהר פרשת פקודי דף רסב ע"ב ד"ה ורוא דא שיער), שהכה היה סומך את ידיו על השעיר החי ומתוודה עליו את כל עוונות בני ישראל על כל פשעיהם לכל חטאתם שנאמר "וְסָמַךְ אֶת יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר וְשָׁלַח בְּיַד אִישׁ עֵתִי הַמִּדְבָּרָה : וְנִשָּׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם אֶל אֶרֶץ גְּזָרָה וְשָׁלַח אֶת הַשְּׁעִיר בַּמִּדְבָּר" (ויקרא טו, כא – כב) כי השעיר הוא חלקו גורלו ונחלתו של הסטרא אחרא (זוהר פרשת פקודי דף רסב ע"ב ד"ה ורוא דא שיער). וזה גם עניין יתרומת הדשן' שהיה הכהן מרים בבית המקדש כל בוקר בשיעור של 'קומץ' לפחות, לפני כל עבודה אחרת שהיתה במקדש, לפי ש'תרומת הדשן' היתה החלק הניטל על ידי הסטרא אחרא ועל ידי כן הוסר אחיזתו מהמזבח אשר לפני ה'. מטעם זה הכהן לבש בגדים פחותים בעת יתרומת הדשן' ובעת שהיו מפנים אל מחוץ לירושלים את 'התפוח' שהוא מקום צבירת הדשן שנאמר "וּפָשַׁט אֶת בְּגָדָיו וְלָבַשׂ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת הַדָּשָׁן אֶל מְחוֹץ לַמִּחְנָה אֶל מְקוֹם סְהוֹר" (ויקרא ו, ד). 'והווידי' אז נעשה כבר קודם לכן כאשר נסמכו בכל הכוח על הקרבן לפני הקרבתו (מעשר יבוק' אמרי נועם פרק טו ד"ה שבטי י"ח).

מעלת הווידי גדולה מאד וצריך לאומרה בכוונה ובהכנעה רבה

עיקר הווידי הוא שיהיה מפרט את כל חטאיו אשר עשה, כל מה שפגם מנעוריו ועד ימי הזקנה. לפי שעל ידי הפרישות מהעבירה ופירוט חטאיו מסתלק המקטרג מלקטרג עליו (יסוד יוסף' לרבו של מחבר ספר 'קב הישר' פרק כד ד"ה בהגיע לשמש). אך כל עוד האדם לא התוודה אז אפילו אם יינתנו לו ייסורים הם לא יכפרו לו ועדיין יהיה עליו קטרוג בשמים. והוא הדין אם האדם התוודה פעם אחת אך חזר ושנה בעבירה, אזי מה שהתוודה לא הועיל לו כי מיד שהתוודה גזרו עליו למעלה כך וכך ייסורים, וכאשר הוא חזר ופגם שנית באיוולתו ולא חזר בתשובה מיד מבטלים בבית הדין למעלה את הדין שלו, ואז גם 'כוח הדין' שהיה בידי החיצונים מתבטל מהם והם חוזרים ומעוררים דין על האדם (יאר החמה' על זוהר פרשת פקודי דף רסב ע"ב ד"ה זימהוא צלותא מהרמ"ק), כי הפגם שלו חזר אל מקומו. וגם השטן (יאר החמה' על זוהר פרשת בא דף מא ע"א ד"ה יא תב תיובתא מהרמ"ק) מתהפך לקטרג עליו כי האדם לקח ממנו על ידי מעשיו את 'כוח הדין' שֶׁנֶּהְיָה בו (זוהר פרשת פקודי דף רסב ע"ב ד"ה ורוא דא שיער).

לכן צריך האדם לומר את חלק 'הווידי' בהכנעה רבה ובכפיפת ראש, בקול בוכים ובדמע לב על מנת שלא לשוב לְקַסְלָה (פלא יועץ' ערך וידו). ובזה מוכרח שיבין מה שמוציא מפיו כדי שייכנע לבבו הערל (מנחת אהרן לרי יעקב פרדו כלל טו אות ב). ואם האדם חסר הכנעה וקול בוכים בווידי (יערות דבש' לרי יהונתן אייבשיך חלק ב דרוש א' ד"ה ובעיקר התפילה) והיא נאמרת על ידו בקומה שלימה בלי מורא – הרי שאין זה וידי אלא דְּנִי וחולי אפילו אם הוא בקהל קדושים (ארבע חרשים' פרק ט דף כ ע"א בחזרה ד"ה יצא לנו שראוי). וכשהיא נאמרת כמצות אנשים מלומדה בשירה וזמרה, הרי בזה חלילה מעוררים את הדין (יערות דבש' לרי יהונתן אייבשיך חלק ב דרוש א' ד"ה ובעיקר התפילה) וזה חוצפה ועזות פנים ועלבון כלפי שמים (פלא יועץ' ערך וידו) שנמצא כביכול מתפאר חס וחלילה במה שהכעיס את בוראו, וכאילו אומר "חטאתי אשמתי ומי אדון לי" (מזמור לאסף' לרי ששון מרדכי שינדור דיני התחננים ד"ה עוד כתב משם, ארבע חרשים' פרק ט דף כ ע"א בחזרה ד"ה יצא לנו שראוי). ועוד שהווידי מהשפה לחוץ אינו מועיל שנאמר "קחו עמכם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה'י" (חושע יד, א) כלומר שצריך שהדעת והלב של האדם יהיו עם דברי הווידי ולא שיהיו הדברים נפרדים (דברים אחרים להחיד"א דרוש א לתשובה דף כ ע"א ד"ה וזה אפשר כוונת).

על כן בשעת הווידי ידמיין האדם שהוא עומד לפני מלך רם ונישא אָיוֹם ונורא אשר לגדולתו אין חקר (פלא יועץ' ערך וידו) ויהיה ירא ממנו (יווי העמודים' הקדמת בן השלי"ה בדרך דף ע"ב טור א ד"ה ויעקר היראה). ויחשוב שהיה ראוי לו למות אלף מיתות ולא לעשות עבירה קטנה להכעיס את בוראו (פלא יועץ' ערך וידו). ויהיה אז בלב קרוע ומורתח ודמעותיו על לחיו מאין הפוגות (יערות דבש' חלק ב דרוש א' ד"ה ובעיקר התפילה) ואם לא יכול אז לפחות ישמיע קול בכל (ארבע חרשים' פרק ט דף כ ע"א בחזרה ד"ה יצא לנו שראוי), ויהיה בעצבות בושה וכלימה (יחומת אנך' על תהלים בסוף הביאור למזמור צח) ויאמר את אשר חטא לפני מלכו של עולם (יערות דבש' חלק ב דרוש א' ד"ה ובעיקר התפילה) בהכנעה ולבב שלם ובחרטה (ארבע חרשים' פרק ט דף כ ע"א בחזרה ד"ה יצא לנו שראוי). וכשיסיים את הווידי יחזור לשמחתו הגדולה בשאר חלקי התפילה (יחומת אנך' להחיד"א על תהלים בסוף הביאור למזמור צח עפ"י זוהר והארי"ל ז"ל). וצריך לייחל ולצפות בכל יום אימתי תוודה, ולא יהיה כמו אותם אנשים 'שבורחים מן החיים' על ידי כך שהם שמחים כמוצא שלל רב כשיש חתן בבית הכנסת ושאר בעלי שמחה. וכן אם יש חתן אך הוא מתמהמה מלבוא אז אותם אנשים מצפים ומייחלים לו, בכדי שלא לומר תחנונים וידידים וי"ג מידות של רחמים (מזמור לאסף' דיני התחננים ד"ה עוד כתב משם).

ישראל עתידיים לצאת מהגלות בזכות 'התשובה' (גמי סנהדרין דף דף ע"ב בשם ר' אליעזר) כי פָּלוּ כל הקיצים ואין הדבר תלוי אלא בתשובה (גמי סנהדרין דף דף ע"ב בשם רב). והגאולה תהיה על ידי המשיח שגם יבוא בזכות התשובה (גבול בנימין' על התורה דף ב חלק א' דרוש א' להתחלת התורה ד"ה וכדי להבין) כפי שנאמר בראשית הבריאה "וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֵף עַל פְּנֵי הַמַּיִם" (בראשית א, ב), והכוונה ב"רוח" היא לרוחו של משיח שתבוא בזכות 'התשובה' שנמשלה ל"מַיִם" שנאמר "שֶׁפָּכִי כַּמַּיִם לַדָּג" (איכה ב, יט) (בראשית רבה' ד, ב). מטעם זה אליהו התשבי יבוא לפני שיתגלה משיח צדקנו שנאמר "הֲיֵהָ אֲנֹכִי שֶׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא" (מלאכי ג, כב) כדי להחזיר את ישראל בתשובה שנאמר "וְהִשִּׁיב לָב אֲבוֹתָ עַל בְּנֵי לָב גְּנִים עַל אֲבוֹתָם" (מלאכי ג, כד) ואז כל ישראל יעשו תשובה שלימה בתעניות ובבכיות. ורמז לכך בשמו של אליהו כי התיבה 'תשבי' עם הכולל יוצאת בגמטריא 'תשובה'. לכן אמרו רבותינו שאלהו הנביא לא יבוא בערב שבת או ערב יום טוב (ראה גמי' עירובין דף מג ע"ב) כי בוודאי לא נכון שישאל ייכנסו לשבת כשהם מעוננים, על אף שלאחריו יבוא מיד משיח צדקנו (מעשה רוקח' על המשניות מסכת עבודה זרה דף צד ע"ה וילוח המצא) שיתגלה במהרה בימינו, אמן.

<p>העלון מופץ לרפואה שלימה במתרה של: מוריה בת רחל ורִנְדָּה היידי</p>		<p>העלון מופץ לרפואה והצלחה בכל עניין של: שלומית אלישבע בת חיה היידי</p>		<p>העלון מופץ לרפואה בכל עניין של: אורי הכהן בן קרומא היידי</p>	
<p>העלון גם לרפואה של ציונה שושנה בת חנה במלון היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של סליה אסתר בת אלינור היידי שירה בת אילנה היידי זכות הלימוד יעמוד לוק לרפואה</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>
<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>
<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>	<p>העלון גם לרפואה של חיה בת חנה היידי</p>